

Ριζγωτό 24/5/1991

Περί Τέχνης και Πολιτισμού

«Το μετέωρο βήμα του πελαργού»

ΕΜΕΙΝΕ ΕΞΩ ΑΛΛΑ...

Τελικά η ταινία του Θόδωρου Αγγελόπουλου «Το μετέωρο βήμα του πελαργού» έμεινε έξω από τα βραβεία στο φεστιβάλ Καννών αν και αρχικά η ταινία καταχειροκροτήθηκε από το κοινό και πήρε πολύ καλά σχόλια από ειδικούς. Γιατί ίσως αγίζει ένα καυτό πρόβλημα της εποχής μας.

Η ταινία αρχίζει όταν ελικόπτερα εντοπίζουν τα πτώματα λαθρομεταναστών που έπεσαν στο νερό διαμαρτυρόμενοι. Το καράβι που τους μετέφερε δεν έπαιρνε άδεια να τους αποβιβάσει στη «νέα πατρίδα» και το γεγονός αποτελεί το έναυσμα για το ρεπορτάζ που ξεκινά ο νεαρός δημοσιογράφος. Ο ρεπόρτερ αποφασίζει να επισκεφθεί μια παραμεθόριο περιοχή για να ασχοληθεί με το πρόβλημα των προσφύγων που έχουν συγκεντρωθεί εκεί.

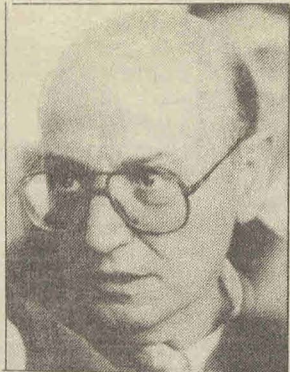
Ο Θόδωρος Αγγελόπουλος αναζητάει, γράφει η Μαρία Κατσουανάκη, επιβάλλει τη σιωπή, όχι μόνο στην αίθουσα αλλά και στη ζωή μας. Φωνή μοναχική ο Έλληνας δημιουργός, μέσα σε ένα φεστιβάλ που το κυκλώνει ο θόρυβος - «γύρω από τις ταινίες και όχι για τις ταινίες», όπως λέει ο ίδιος χαρακτηριστικά.

«Φθάνουμε στο τέλος του αιώνα και όλες οι ελπίδες που γεννήθηκαν στην αρχή του έχουν διαφευστεί. Κανείς σήμερα δεν έχει τίποτα να προτείνει. Αλλά η ψυχή μας είναι ένα πουλί με το ένα πόδι στον αέρα:

να κάνει το βήμα ή όχι; Γυρνώντας μια ταινία είναι ένας τρόπος να αναρωτηθείς. Να προσπαθήσεις να καταλάβεις όπως ο Μαστρογιάννη στο ρόλο του. Εχω την εντύπωση ότι ο κόσμος σήμερα είναι σηματομεμένος από τη μελαγχολία».

Τα αδιέξοδα...

Μέσα από εικόνες ποιητικές

που σαγηνεύουν και καθηλώνουν άλλοτε με την ευαισθησία και άλλοτε με την τραγικότητα των μορφών και των χώρων, ο σκηνοθέτης μιλάει για το αδιέξοδο του πολιτικού λόγου, για τους πρόσφυγες, τους ανθρώπους χωρίς πατρίδα, χωρίς σημείο αναφοράς. «Όλοι είμαστε πρόσφυγες», δηλώνει και αναρωτιέται «γιατί οι άνθρωποι έχουν την ανάγκη να δημιουργούν σύννορα». Οχι μόνο ανάμεσα στα κράτη, αλλά και μέσα τους, γύρω τους.

Ενδιαφέρει συλλέκτες

Το Κέντρο Συλλεκτών διοργανώνει συγκέντρωση και πώληση Συλλεκτικών Ειδών στο Ξενοδοχείο «Κένεντυ», το Σάββατο 1.6.1991 στις 4.30μ.μ. Στη πώληση περιλαμβάνονται Κυπριακά, Ελληνικά και άλλα νομίσματα, μετάλλια, γραμματόσημα, χαρακτηριστικά και παλαιά χαρτάκια της Κύπρου.

Η συγκέντρωση είναι ανοικτή για όλους όσους ενδιαφέρονται.

ΤΟ ΣΑΒΒΑΤΟ, στις 11 του Μάη, έσβυσε ήσυχα του Μάη, έσβυσε ήσυχα στη Λεμεσό σε βαθειά γηρατειά, ένας γνήσιος δημιουργός και οραματιστής, ο Γιάννης Λέφκης.

Τους τελευταίους μήνες, από τον Γενάρη κι' εδω, τα βαθειά γηρατειά (είχε κλείσει τα 91) και η μοναξιά, τον είχαν εξαναγκάσει, παρά τη θέλησή του να εγκαταλείψει το σπίτι του στην Αγίας Φυλάξω 40 και να εγκατασταθεί σε δωμάτιο κλινικής. Ενίωθε όμως τόσο άβολα σ' εκείνη την ατμόσφαιρα και δεν τόκρυβε. Ήταν το κύριο θέμα της κουβέντας μας όταν πηγαίναμε να τον δούμε. Σαν εξαιρετούμε τις τελευταίες μέρες πριν από το μοιραίο, το μυαλό του σπινθηροβολούσε μνήμες, διάφανα διάβαζε κανείς μέσα του τον πλούτο των γνώσεων και των εμπειριών που είχε μαζέψει, τον απέραντο κόσμο που είχε κατασκευάσει και που τον έτρεφε και τον διατηρούσε ολοζώντανο μέχρι την τελευταία στιγμή.

Τον Γιάννη Λέφκη (Παπαγγέλου) τον ζούσα από κοντά από πολλά χρόνια. Ήταν το σπίτι του ένα σημείο σύγυρης αναφοράς σ' ένα παρελθόν που ήταν ήδη πολύ απομακρυσμένο.

Είχε τοποθετηθεί από πολύ νωρίς ο Γιάννης Λέφκης μέσα στην καρδιά των ιδεολογικών ζυμώνσεων που είχαν αρχίσει να συντελούνται και στο νησί μας στις αρχές της δεκαετίας του 1920. Δέχτηκε με την καρδιά (σαν προικισμένος λογοτέχνης) αλλά και το νου (σαν στοχαστής) τα μηνύματα της νέας σοσιαλιστικής κοινωνίας όπως έρχονταν από την επαναστατημένη Ρωσία.

Αν και γεννήθηκε στην Λάρνακα (1899) κι' έδωσε κι' εκεί το παρόν του στα γράμματα με την εφημερίδα «Μούσα», που εξέδωσε μόνος στα 18 του χρόνια, είναι η Λεμεσός που τον κέρδισε τελικά. Εδώ στην Λεμεσό υπήρχαν και περισσότερες δουλειές, υπήρχε όμως και μια ομάδα ξύπνιων, πρωτοπόρων νέων με πνευματικά ενδιαφέροντα και οραματισμούς, που προχωρούσαν μπροστά. Με μια τέτοια ομάδα στην οποία βρίσκονταν γνωστά τότε ονόματα, όπως ο Γιάγκος Ηλιάδης, φοιτητής τότε στην Αθήνα και ο Πάνος Φασουλιώτης έσμιξε ο νεαρός Γιάννης.

Το 1922 θα κυκλοφορήσει με συνεργάτη τον Λέφκη η πρώτη σοσιαλιστική εφημερίδα στην Κύπρο, ο «Πυρός», που σε λίγο θα παρουσιαστεί σαν όργανο του Εργατογροτικού Κόμματος σε παρένθεση «Κομμουνιστικός».

Το 1923 με πρωτοβουλία του Γιάννη Λέφκη και του Αιμίλιου Χουρμούζιου καθιερώνεται βδομαδιάτικη φιλολογική σελίδα στην άλλη εφημερίδα της Λε-

ΕΦΥΓΕ Ο ΓΙΑΝΝΗΣ ΛΕΦΚΗΣ

Υπήρξε μέχρι τέλους ένας οραματιστής

Μια πρόσφατη φωτογραφία του Γιάννη Λέφκη στο γραφείο του, στο σπίτι του.

μεσού τη «Σάλπιγγα».

Το επόμενο βήμα, που σημάδεψε την πνευματική ζωή εκείνης της εποχής, ήταν η έκδοση του πρώτου λογοτεχνικού περιοδικού της Κύπρου, της «Αυγής», γύρω από το οποίο είχε συγκεντρωθεί ότι πιο προοδευτικό και άξιο είχε να παρουσιάσει στον πνευματικό στίβο εκείνη η εποχή. Για πρώτη φορά μέσα από τις στήλες εκείνου του περιοδικού θα προβάλλονταν αξιολογήσεις γύρω από θέματα καλλιτεχνικής δημιουργίας, που βρίσκονταν σε διαμετρική αντίθεση με τις καθιερωμένες ως τότε δοξασίες. Ο Λέφκης ήταν κι' εδω η ψυχή της εκδοτικής προσπάθειας.

Το 1925 εκδίδεται, και πάλι στην Λεμεσό με την αποφασιστική συνδρομή του Λέφκη ο «Νέος άνθρωπος», που θα προετοιμάσει και την καθ' αυτό ίδρυση του ΚΚΚ. Η δραστηριότητα του Λέφκη γύρω από τις διαδικασίες αυτές είναι καθοριστική. Αρθρογραφεί, ετοιμάζει τις προγραμματικές θέσεις προς το Συνέδριο, συμμετέχει ενεργά στις εργασίες του, αποδεικνύεται ένας ταλαντούχος πολιτικός ηγέτης με διορατικότητα και με αναλύσεις που αγγίζουν την φύση του αγώνα του λαού μας. Την εποχή εκείνη, την αναγκαιότητα για ενιαίο μέτωπο ενάντια στην αποικιοκρατία. Την περίοδο αυτή θα γράψει και μια μελέτη για την οικονομική και κοινωνική κατάσταση στην Κύπρο για τις άθλιες συνθήκες ζωής των εργαζομένων.

Στα χρόνια της λεγόμενης Παλμεροκρατίας, που ακολουθούν τα Οχτωβριανά, ο Γιάννης Λέφκης θα ενεργοποιηθεί περισσότερο την λογοτεχνική του πέννα. Το 1935 εκδίδει την ποιητική του συλλογή «Στεναγμοί και Πόθοι», που θα χειριστεί σαν «κατάκτηση της κυπριακής ποίησης», «σαν όαση σε μια Σαχάρα».

Δuo χρόνια πιο ύστερα, το

1937, από την πέννα του Λέφκη βγαίνει η μελέτη του για τον Βασίλη Μιχαηλίδη, τον ποιητή της 9ης του Ιούλη, μια μελέτη που φιλοδοξούσε να κεντρίσει το αγωνιστικό πνεύμα μέσα σε δύσκολους, αποτελεσματικούς καιρούς. Ταυτόχρονα ο ποιητής συνεργάζεται με τα περιοδικά «Πάφος» και «Κυπριακά Γράμματα», γράφει μελέτη για τη νεώτερη Κυπριακή λογοτεχνία, ανεβάζει αρχαίες τραγωδίες στην Ιδιωτική Σχολή Λεμεσού.

Τον Γενάρη του 1939 θ' αποκτήσει σύντροφος στην ζωή, την Στέλλα Αργύρη, και σε συνείδηση δύο γιους, τον Φραϊδο και τον Ρόη που σήμερα διαπρέπουν στο εξωτερικό, ο πρώτος σαν αναγνωρισμένος μαθηματικός διεθνούς αξίας και ο δεύτερος σαν αρχιτέκτονας - πολεοδόμος με επίδομα στα γράμματα και στην ποίηση.

Το 1963 ο ποιητής Γιάννης Λέφκης θα εμφανιστεί με μια καινούρια συλλογή «Το τραγούδι των ξυπνημένων ανθρώπων», ένα βιβλίο που ο Θεοδόσης Πιεριδής θα χαριτίσει με πολλή συγκίνηση. Τέσσερα χρόνια πιο ύστερα θαρθόταν η «Τριλογία της Ζωής και του Θανάτου».

Το βιβλίο όμως της ζωής του Γιάννη Λέφκη είναι οι Ρίζες, που τόγραψε χρόνια πολλά και που κυκλοφόρησε το 1984. Το βιβλίο αυτό των 300 σελίδων ζωντανεύει μέσα από τη νευρώδη γραφή του συγγραφέα την μεστή σε γεγονότα δεκαετία του 1920. Κάτω από τον τίτλο του βιβλίου παρτιθέται ένα τετράστιχο του Γιάννη Ρίτσου.

«Οι ρίζες βέβαια δεν φαίνονται / όμως το ξέρεις / σ' αυτές κρατιέται το δέντρο / για νάσαι δίκαιος / σκέψου τις ρίζες».

Εκεί στο σπίτι της Αγίας Φυλάξω, στο γραφείο του ποιητή και στοχαστή, παρέμειναν στίβες ολόκληρες τα χαρτιά, οι φάκελλοι, τα τετράδια. Ήταν τέρας

εργατικότητας ο Γιάννης Λέφκης. Κι' η τάξη που έβαζε παντού ήταν παρομοιωδής. Τ' άφησε όλα, όπως μας είπε ο Ρόη, έτοιμα στις λεπτομέρειες τους για έκδοση. Μαζί με οδηγίες. Κι' είναι όγκος η ανέκδοτη του δουλειά.

Θυμάμαι σε μια από τις τελευταίες μας συναντήσεις στο σπίτι του, που μοιάζει απομεινάρι του παρελθόντος έτσι όπως είναι στριμωγμένο ανάμεσα σε ψηλά μπετονένια κτίρια, προτού ακόμα πάει στην κλινική, άρχισε να μας μιλά για το μέλλον! Με τρόπο μάλιστα που με ξάφνιασε. Μου μίλησε για την οικολογική καταστροφή, που την έβλεπε ναρχεται και απροειδοποίητα έμπασε στην κουβέντα μια άλλη, μια ρωμαλέα νότα. Εβλεπε, μούπε, τους ανθρώπους στο πολύ σύντομο μέλλον, να ξεκινούν σε καραβάνια από τον νεκρό πλανήτη προς άλλους κόσμους... Δεν συγκρατήθηκα και τούπα πως θα ξαναγύριζα την επομένη με μαγνητόφωνο για να καταγράψω εκείνους τους φραϊούς οραματισμούς, που ταιριαζαν τόσο πολύ με την όλη ζωή και δράση του. Και του κατέγραψα μαζί μ' ένα απόσπασμα του ανέκδοτου «Διθύραμβου στον Άνθρωπο», που επέμενε να μου απαγγείλει. Μίλησα και για άλλα πολλά πράγματα εκείνη την μέρα, μαζί και για όλα εκείνα τα θλιβερά, που έρχονταν από τον κόσμο του Σοσιαλισμού, μαντάτα που τα βίωνα και πόνο και οδύνη.

Το όραμα όμως για τον θριαμβευτή άνθρωπο και για το μέλλον του δεν είχε εγκαταλείψει ούτε στιγμή τον Γιάννη Λέφκη! Γι' αυτό και η δοκιμαζόμενη πατρίδα, η Κυπριακή Πολιτεία πρέπει να σκύψει με στοργή στο έργο που άφησε πίσω του ο Γιάννης Λέφκης και να βρει τους τρόπους να το εντάξει στις πνευματικές παρακαταθήκες της.

Π. ΠΑΙΟΝΙΔΗΣ